

Forslag til tettstedpakke for Geilo i Hol kommune

Dette er et UTKAST til en tettstedspakke som er basert på forskningsprosjektet 'Tettstedspakker for, attraktiv, inkluderende og klimavennlig stedsutvikling'. Utkastet må behandles og videre bearbeides i kommunen. En pakke og en del av tiltakene som foreslås vil kreve politiske vedtak og prosesser etter Plan- og bygningsloven.

Innhold

1	Bakgrunn	3
1.1	Om tettstedet Geilo.....	3
1.2	Tettstedpakke for klimavennlig, inkluderende og attraktiv stedsutvikling...4	
1.3	Arbeid med å utforme en tettstedpakke	5
2	Utfordringsbilde og mulighetsrom for Geilo	7
2.1	Trafikk i sentrumsområdet	7
2.2	Handel og liv i sentrum.....	10
2.3	Bolig og fritidsbolig	11
2.4	Velferd, inkludering og samarbeid	12
3	Tiltak og indikatorer.....	15
3.1	Overordnet mål.....	15
3.2	Temaområde 1: Trafikk i sentrumsområdet	16
3.3	Temaområde 2: Handel og liv i sentrum.....	20
3.4	Temaområde 3: Bolig og fritidsbolig	23
3.5	Temaområde 4: Velferd; inkludering og samarbeid.....	25
4	Organisering av tettstedpakke for Geilo	28

1 Bakgrunn

1.1 Om tettstedet Geilo

Geilo ligger i Hol kommune øverst i Hallingdal i Viken fylke. Tettstedet er inngangsporten til Hardangervidda fra øst og er et populært feriested for tilreisende fra Østlandet og Vestlandet, og etter hvert også utenlandske turister. Geilo sentrum ligger mellom jernbanestasjonen og jernbanen i nord, og riksveg 7 i sør. Selve sentrum er kompakt, med flere tilkomstveier fra vest, sør og øst. Geilo er kommunesenter, handels- og servicesenter for hele kommunen, lokalt kollektivknutepunkt og turistsenter, og har helsefunksjoner, videregående skole og kulturarenaer. Kommuneplanens samfunnsdel (vedtatt 2018) beskriver Geilo som et attraktivt, urbant, sosialt og naturnært tettsted og en helårsdestinasjon for besøkende. De siste årenes utvikling har ført til utvikling av sentrum, flere fritidsboliger, næringsbygg og ikke minst flere gjester.

Ved inngangen av 2019 hadde Hol kommune 4471 innbyggere. Fra 1990 til inngangen av 2019 innebærer dette en nedgang på 5,4 prosent. Etter jevn nedgang fra 2000 til 2010, har det vært en utflating med en liten oppgang fra 2010 til 2015. Geilo tettsted er med sine 2500 innbyggere det største i Hol kommune. Kommunens administrasjonssenter er Hol tettsted med rundt 300 innbyggere. Hol kommune har som mål å tiltrekke seg flere unge innbyggere for å oppnå ønsket befolkningsutvikling.

I tillegg til kommunens innbyggere er det 5.900 hytter og en rekke hoteller i kommunen. De mange hyttene og hotellene medfører at det på en gjennomsnittsdag befinner seg omtrent det dobbelte av innbyggertallet i kommunen. I 2015 ble det beregnet 1,66 millioner turistovernattinger i kommunen. Det er anslått at det på det meste befinner seg rundt 45.000 mennesker i kommunen, noe som utfordrer den offentlige infrastrukturen som ikke har hatt samme utbyggingstakt. Å ivareta innbyggernes behov og samtidig tilrettelegge for hytteturister og andre tilreisende er en sentral utfordring for Geilo.

1.2 Tettstedpakke for klimavennlig, inkluderende og attraktiv stedsutvikling

Helhetlig stedsutvikling forutsetter en samordnet innsats fra mange aktører. Dette er særlig viktig om stedsutviklingen skal gå i en klimavennlig og bærekraftig retning. Hensikten med en tettstedpakke er å oppnå en bedre koordinering mellom ulike aktører, og med en forpliktelse til å bidra med egne virkemidler for å realisere tettstedpakkens overordnede mål og tilhørende delmål

Pakken skal bidra til å

- etablerere kunnskapsgrunnlag til pågående planarbeid og politiske diskusjoner
- se kommunens sentrumsutfordringer i sammenheng
- koble sammen politiske vedtak og vedtatte tiltak innenfor ulike områder
- opprette faste møtepunkt med andre nivå og andre aktører

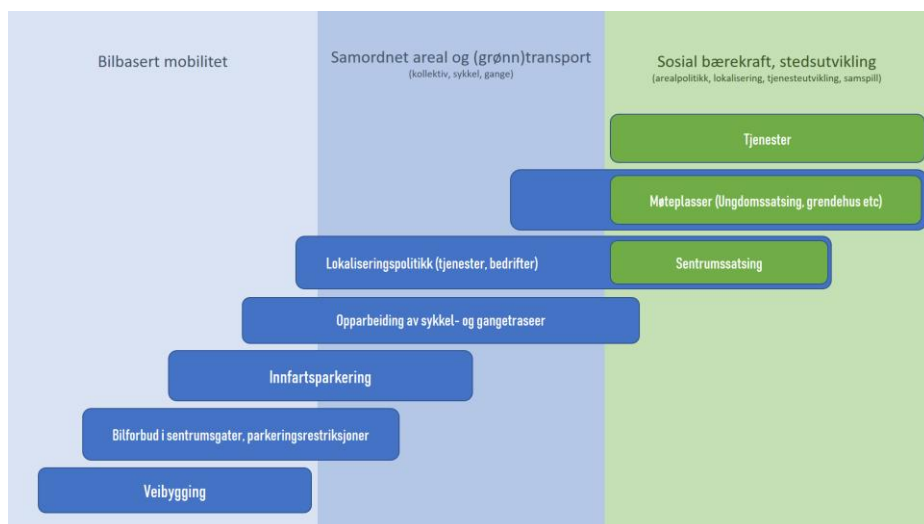
Gjennom pakken legges det opp til samarbeid med andre nivåer (fylke og stat) for

- en bedre forhandlingsposisjon og dialog med nasjonale, offentlige aktører som for eksempel Statens vegvesen
- å finne en samarbeidsarena eller fora som samles med faste intervaller noen ganger per år, som bør lede til forpliktende elementer i etterkant
- å muliggjøre samarbeid mellom jernbanedriver, Bane Nord, Statens Vegvesen, Fylkesmannen og kommune og næring som kan gi raskere prosesser på de prosjektene kommunen har vedtatt
- å inkludere brukergrupper som grendeutvalg, velforeninger, eldreråd og ungdomsråd

Sosial bærekraft er et aspekt som hittil har fått lite oppmerksomhet i andre bypakker og byvekstavtaler. En tettstedpakke har et bredere fokus og skal bidra til mer inkluderende stedsutvikling. Sosial bærekraft er derfor en viktig del av en slik pakke, i samspill med helhetlig areal- og transportutvikling som kjent fra bypakker og byvekstavtaler. Pakkestrukturen som er foreslått gjennom forskningsprosjektet har derfor et innsatsområde kalt 'Velferd, inkludering og samarbeid' som spesielt fremhever dette. Dette krever samarbeid og kommunikasjon mellom ulike lokale instanser og aktører, samt mellom kommunen og dens innbyggere. Videre er det viktig å fokusere på i hvilken grad ulike grupper av befolkningen er ivaretatt og opplevelsen av tettstedet som et sted å bo, vokse opp og leve i. Å bygge opp under og realisere dette bredere stedsutviklingsperspektivet fordrer at en bred involvering av mange av kommunens tjenestoområder som areal-, transport, helse- og sosial, utdanning, barn og unge, frivillighet og kultur. Det krever også samarbeid og innsats for aktører utenfor kommunen for eksempel fra fylkeskommunen når det gjelder folkehelsearbeid, kollektivtransport, vei og videregående skoler og fra statsforvalteren og andre statlige aktører. Det krever i tillegg at en større bredde av aktører i næringsliv og sivilsamfunn deltar. Ikke minst bør hele frivilligheten i sivilsamfunnet kobles på arbeidet.

Basert på figuren under foreslår vi at tettstedspakkene bør omfatte hele spekteret av problemstillinger fra bilbasert mobilitet til sosial bærekraft og stedsutvikling. Dette innebærer å følge opp statlige forventninger til planleggingen og at kommunene legger til rette for følgende:

- Høy arealutnyttelse i sentrumsområdet gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljøer, grønnstruktur og andre miljøverdier. Lokalisering av boliger, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter vurderes i sammenheng med sentrum.
- Utbygging av et godt samferdselsnett.
- Sykling og gange blant annet gjennom trygge skoleveier, gjennom å planlegge for gange og sykling fra sentrum og ut til friluftslivsområder, og gjennom transportløsninger for grupper som er mindre mobile
- En aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner.

Figur 1: Fra pakker som omfatter bilbasert mobilitet til sosial bærekraft og stedsutvikling.

Basert på nasjonale og regionale forventninger og mål er det viktig å utarbeide en tettstedpakke som kan bidra til å svare ut det som er forventet fra staten sin side. Basert på de gjeldende forventningene vil dette være **å skape et sosialt bærekraftig samfunn og et tettsted der det er godt å bo og leve**. Dette innebærer også å støtte opp om bærekraftsmålene.

1.3 Arbeid med å utforme en tettstedpakke

Tettstedpakken for Geilo er utarbeidet gjennom forskningsprosjektet *Tettstedpakker for attraktiv, inkluderende og klimavennlig stedsutvikling* ([Prosjekt: Tettstedpakker - Transportøkonomisk institutt \(toi.no\)](#)) 2018-2021. Målet med prosjektet var å utarbeide en metodikk for å utvikle tettstedpakker. Tettstedene Geilo ved Hol kommune, Sortland kommune, Stryn kommune og Bø ved Midt-Telemark kommune

var samarbeidspartner og case sammen med tilhørende fylkeskommuner. Gjennom prosjektet ble det utviklet en tettstedpakke for alle fire tettsteder.

Tettstedpakken er basert på en rekke undersøkelser som har hatt som mål å beskrive nåværende situasjon i Geilo med styrker og svakheter for å etablere et utfordringsbilde strukturert rundt fire temaområder: trafikk i sentrum, handel og service, boliger og fritidsboliger, velferd, inkludering og samarbeid. Det ble blant annet utarbeidet et notat om areal-, transport- og sentrumsutvikling som oppsummerte sentrale karakteristika og veivalg. Basert på disse undersøkelsene er mulighetsrommet beskrevet med konkrete tiltak fra strategisk til operasjonelt nivå. Følgende undersøkelser er gjennomført:

- Dokumentstudier
- Intervjuer med en rekke lokale aktører fra politikken, næringsliv, frivilligheten, mv.
- Living Lab (workshop, to stykker) der lokale aktører og råd ble invitert for å diskutere den lokale situasjonen knyttet til de fire temaområdene og utkast til en tettstedspakke.
- Spørreundersøkelse per telefon om bruk og opplevelse av sentrum.
- Befaring av sentrum med forskere tilrettelagt av kommunen
- Parkeringsundersøkelse for å kartlegge tilgjengelige plasser i sentrum og bruk av disse på ulike dager og tidspunkt
- Pilot med trafikktegninger via videoregistrering i to av kommunene (kun i Stryn og Midt-Telemark)

Basert på undersøkelsene har vi definert hvordan en tettstedspakke bør utformes som vist i Figur 2. Den er tenkt bestående av et omforent mål og visjon som viser hva man skal med pakken og hvor man vil, samt tre hoveddeler:

- beskrivelse av utfordringer og mulighetsrom
- beskrivelse av organisering av tettstedpakken
- beskrivelse av tiltak og indikatorer for å følge utviklingen og resultater

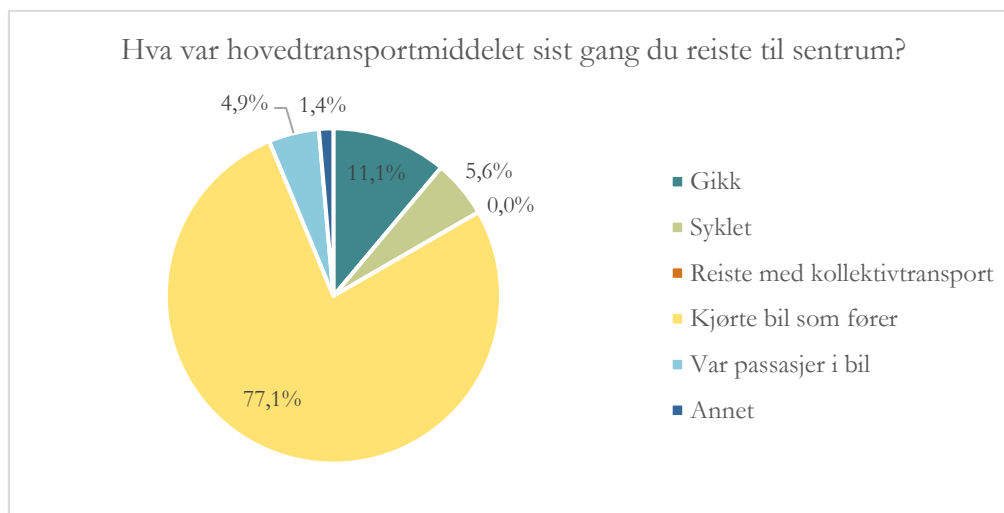
Figur 2: Innhold i tettstedspakke

2 Utfordringsbilde og mulighetsrom for Geilo

Beskrivelse av utfordringsbildet og mulighetsrom er basert på spørreundersøkelse, kartlegginger, Living lab 1 og intervjuer gjennomført i 2019.

2.1 Trafikk i sentrumsområdet

Spørreundersøkelse gjennomført i de fire tettstedene i forskningsprosjektet (150 respondenter per tettsted blant innbyggerne i tettstedet, god fordeling på alder) viste at bilen er dominerende for reiser til Geilo sentrum med like over 77 prosent som kjørte. Ingen av de 150 spurte hadde brukt kollektivtransport sist de reiste til sentrum. Litt over 11 prosent gikk og litt over 5 prosent syklet. Resten var passasjerer eller reiste på annen måte til sentrum. Undersøkelsen ble gjennomført 8.-26. april 2019.

Figur 3: Transportmiddelfordeling på siste reise til Geilo sentrum. Kilde: Spørreundersøkelse 2019 gjennomført av Kantar for prosjektet Tettstedpakker.

Spørreundersøkelsen spurte videre om parkering ved siste besøk i sentrum. Her svarte 70 prosent at de parkerte på en plass hele besøket, 22,7 prosent på to plasser, resten parkerte på tre eller flere plasser. På spørsmål om hvorvidt parkering opptar for mye plass i sentrum var 34 prosent helt eller delvis enige, mens nesten 57 prosent var uenige eller delvis uenige. Lignende tendenser finner vi for tilrettelegging for biler i sentrum. På spørsmål om det er for stor grad av tilrettelegging svarte lik over 30 prosent at de er helt eller delvis enige, mens nesten 56 prosent er helt eller delvis uenige. Vi ser en sterkere fordeling på spørsmål om hvorvidt betalingsparkering i sentrum ville bidratt til en bedre organisering av parkering. Her er i underkant av 24 prosent helt eller delvis enig, mens i underkant av 69 prosent er helt eller delvis uenige.

Spørreundersøkelsen spurte også om sykkel og gange i sentrum. Like over 36 prosent svarer ja på at de iblant sykler til sentrum. Flertallet mener det oppleves som trygt å

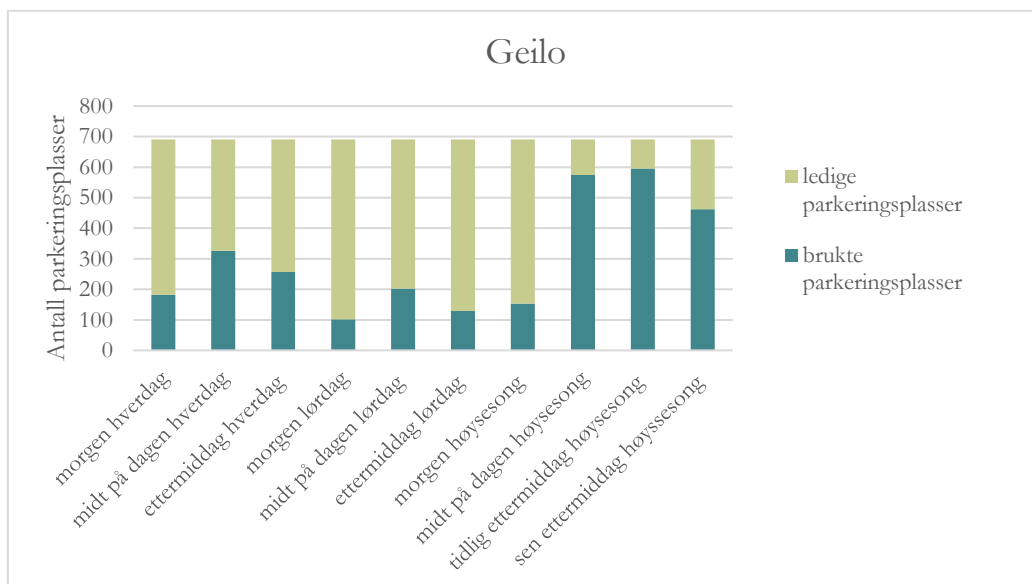
sykle i sentrum (62,8 prosent helt eller delvis enige, 7,6 prosent helt eller delvis uenige, 19,3 prosent svarte 'vet ikke/ønsker ikke oppgi'). 63,2 prosent er helt eller delvis enig i at gangarealer som fortau og gågater er godt utformet og gode å gå på/i. 31,3 prosent er helt eller delvis uenig i dette. 54,9 prosent er helt eller delvis enige i at det er trygt å krysse gater med biltrafikk i Geilo, her er 37,5 prosent helt eller delvis uenige. Det synes dermed at mange opplever det som godt nok tilrettelagt og trygt å sykle og gå i og til Geilo sentrum. Samtidig er det en viss andel som opplever det som utrygt eller ikke godt nok tilrettelagt, noe som kan være en barriere for å øke gang- og sykkelandeler blant et større utvalg av innbyggerne.

Det er ikke gjennomført inngående undersøkelser av kommunens arbeid med gange og sykkel utover observasjoner i forbindelse med befarings og enkle dokumentstudier. har vi sett på den fysiske tilretteleggingen, da spesielt sykkelinfrastruktur. Det er gang- og sykkelveg langs RV7/FV40 inn til sentrum, og det synes å være noen sykkelruter adskilt fra biltrafikk fra bolig-/hytteområder og til sentrum. Dette bidrar positivt til sykling til og gjennom Geilo sentrum og er positivt for hverdags sykling. At man langs noen strekk blander gående og syklende kan føre til at noen type reisende føler seg utrygge for evt. kollisjon mellom fotgjenger og syklist. Dette kan bli et problem dersom man lykkes i å øke antall gående og syklende til og fra Geilo sentrum, men er neppe et stort problem per i dag. I sentrum er det lite eller ingen tilrettelegging for sykling. Det er ingen sykkelfelt så syklistene må enten sykle i kjørebane eller på fortau, og det er mangelfull eller ingen sykkelparkering ved de fleste butikker og andre målpunkt. Gitt topografien i Geilo kan elsykkel være et viktig verktøy for å få flere til å velge alternativer til privatbilen for reiser til og fra sentrum. Å rekruttere til å sykle mer i hverdagen vil imidlertid fordre mer tilrettelegging av fysisk infrastruktur. Bedre tilrettelegging for sykling med blant annet sykkelparkering i sentrum kan videre ha positive effekter for gående dersom det bidrar til et mer inviterende trafikkbilde for myke trafikkanter. På Living Lab 1 høst 2019 kom det frem at på grunn av mange biler i sentrum kan det oppleves som utrygt å la små barn helt opp til de første årene på barneskolen bevege seg fritt i sentrum.

Geilo er en hyttebygd med mange turister som besøker tettstedet, særlig rundt høytider og i ferier. De siste årene har det vært en betydelig utbygging av hytter og ferieleiligheter i Geilo som har ført til at tyngdepunktet har forskjøvet seg sørover langs fylkesvegen. Det har gitt utslag i en betydelig trafikkvekst med tidvis høy belastning inn og ut av sentrum. Samtidig er det planlagt og til dels godkjent videre utbygging av boliger og fritidsboliger. I intervjuene og Living Lab 1 ble det fremhevet at dette vil medføre økt trafikk og fordre ytterligere avbøtende tiltak, og eventuelt utbygging av veg. Med bakgrunn i forskning på økning i veikapasitet og resulterende trafikkøkning, er det grunn til å anta at en utbygging av kapasitet ikke vil være utelukkende positivt for Geilo sentrum. Flere av de intervjuede og Living Lab 1 deltakere etterlyser videre bedre eller mer håndhevelse av trafikkbestemmelsene i sentrum, særlig rundt besøkstoppene. Her viste flere til at manuell trafikkdirigering har gitt gode resultater, noe som indikerer at det er mulig å gjøre noen grep uten større utbygging e.l.

Som følge av turisme og besøkstopper er det en høy parkeringskapasitet i sentrum. Tellinger av bruk av parkering i sentrum ble gjennomført av kommunen som en del av tettstedpakkeprosjektet. Parkeringsregisteringene ble gjort av kommunen og det

vil være mulig å bygge videre på denne kartleggingen i årene som kommer for å se på endringer. Figur 4 viser en aggregert oversikt over ledige parkeringsplasser og parkeringsplasser i bruk på morgen, midt på dagen og på ettermiddagen på henholdsvis en hverdag, en lørdag, en dag i høysesong. Av figuren fremgår det at utenom maksdager er det totalt sett mye ledig kapasitet i sentrum. Selv på en dag i høysesongen er det ledige plasser, selv om noen plasser er vilkårparkering ved stasjonen og legesenteret. Se Tabell 1 for oversikt over telte plasser og kapasitet per plass. At det til enhver tid er ledige plasser indikerer et klart potensiale for en bedre organisering og strukturering av parkering i Geilo, og en omdisponering av areal til andre sentrumsformål uten å minske biltilgjengeligheten. Det kan for eksempel innebære mindre gateparkering og/eller en fleksibel bruk av areal for mer parkering i høysesongene for å imøtekomme toppene. Dette bør kommunen jobbe videre med i samarbeid med private aktører, samtidig som parkeringssituasjonen og utviklingen overvåkes. Det er viktig med samarbeid med private aktører da mye av parkeringen i sentrum er privat.

Figur 4: Parkeringsregistreringer 2019. Kilde: Parkeringskartlegging.

Parkeringsplass	Kapasitet
1 - Geiljordet inkl. legesenter	121
2 - TUNET ute	47
3 - P-hus Amfi / TUNET	107
4 - Geilporten ute og inne	77
5 - Handelslaget ute og inne	90
6 - NAV - begge sider	25
7 - Geilovegen fra Handelslagsbygget til kryss	32
8 - Vesleslåtvegen m/ SkiGeilo	42
9 - Telegraftomta + overside Vesleslåttn.	21
10 - Geilovegen Ro Kro til Ustekveikja	17

11 - Stasjonsområdet - kun stans	36
10 - NSB Hegnavegen - langtid	76
Totalt	691

Tabell 1: Oversikt over telte parkeringsplasser og kapasitet per plass.

Gjennom intervjuene og Living Lab 1 kom det frem at det kan være potensiale for et bedre kollektivtilbud dersom man tenker alternativt og utnytter lokale ressurser bedre. Om vinteren er det en skibuss som frakter til skisentrene, og noen bruker denne for å komme seg til og fra sentrum. Denne løsningen kunne vært utvidet, for eksempel i samarbeid mellom offentlig og private aktører, for å gi et bedre busstilbud til sentrum. Det ble påpekt at det burde gjelde for sommeren også. Geilo ligger langs med Bergensbanen, noe som representerer gode muligheter for biluavhengig turisme.

Oppsummert ser vi følgende hovedpunkter for utfordringer knyttet til *trafikk i sentrumsområdet*:

- Høy belastning på vegnettet til/fra og i sentrum ved topper (høytider og ferier) som oppleves som problematisk av lokale fastboende.
- Høy parkeringsdekning tilpasset besøkstopper som medfører en uhensiktsmessig bruk av areal i og nær sentrum.
- Planlagt/kommende utbygging av fritidsboliger vil føre til ytterligere trafikkutfordringer, men utvidet kapasitet er ikke nødvendigvis positivt for Geilo sentrum.
- Noe manglende tilrettelegging for sykkel, særlig i Geilo sentrum.
- Mye trafikk i sentrum kan medføre at noen grupper av befolkningen opplever det som utrygt å gå og sykle i til/fra og i sentrum.
- Rom for bedre organisering og anvendelse av parkeringsarealer i og utenom besøkstopper, bl.a. alternativ og fleksibel bruk av areal.
- Rom for bedre utnyttelse av jernbanen i kobling med annen kollektivtransport og mobilitetstilbud for å redusere bilkjøring til Geilo.
- Rom for bedre utnyttelse av skibuss o.l. for å styrke lokalt kollektivtilbud og dermed få ned bilkjøring, særlig i turiststoppene.

2.2 Handel og liv i sentrum

Geilo er definert som et mindre tettsted i regional plan for areal og transport for Buskerud (2018-2035)¹, dvs. handels- og servicesenter for hele kommunen, lokalt kollektivknutepunkt og med særlige funksjoner som betjener mer enn kommunens innbyggere. Geilo er i tillegg et turistsenter. Handelsvirksomhet i Geiloområdet befinner seg stort sett innenfor reguleringsplan for Geilo sentrum. Utvalget av butikker dekker det meste av daglige behov for fastboende og besøkende. Større tilbud for plasskrevende varer finnes først og fremst på Gol (45 minutter med bil), samt noe på Ål (25 minutter med bil).

¹ Gjeldene frem til Viken har utviklet en regional plan for areal og transport for hele det nye fylket.

Geilo sentrum er i stadig utvikling. De siste årenes opprusting har tilrettelagt sentrum for handel og arrangementer. I spørreundersøkelsen gjennomført som en del av Tettstedpakkeprosjektet svarte 72,9 prosent at de liker å oppholde seg i sentrum (38,2 prosent helt enig, 34,7 prosent delvis enig). 87,6 prosent svarer at de ofte treffer kjente i sentrum (64,8 prosent helt enig, 22,8 prosent delvis enig). Samtidig svarer 65,3 prosent at de skulle ønske det er mer liv i sentrum utenom vanlig arbeidstid (43,1 prosent helt enig, 22,2 prosent delvis enig). Dette samsvarer i stor grad med funn fra andre undersøkelser (intervju og Living Lab). Det er tilsynelatende utfordrende å skape aktivitet i gågaten og det tilhørende amfiet, og det er mye ledig næringsareal i sentrum. Dette kan gi rom for ny type bruk og aktivitet, for eksempel mer kunst og kultur, men fordrer en innsats på tvers av aktører. Kommunestyret har gjort prinsippvedtak om at detaljvarehandel ikke skal tillates utenfor sentrumsplanens avgrensning. Hensikten er å beholde og fremme et levende sentrum med butikker som går godt, og med møteplasser for innbyggere og besøkende. En dagligvarehandel er etablert utenfor sentrum, sør for vassdraget. Mer spredt handelstilbud kan tenkes å bøte på trafikkutfordringene i sentrum, men må sees opp imot risikoen for å svekke den eksisterende handelsnæringen i sentrum.

Oppsummert ser vi følgende hovedpunkter for utfordringer knyttet til *handel og liv i sentrum*:

- Viktig å ivareta sentrum som handelspunkt og unngå en spredning som kan svekke kundegrunnlag og aktivitet
- Prinsippvedtak om at detaljvarehandel ikke skal tillates utenfor sentrumsplanens avgrensning kan bli utfordret gjennom nye reguleringer som f.eks. Vestlia.
- Behov for mer liv og aktivitet i sentrum utover vanlig arbeidstid.
- Behov for bedre samhandling mellom kommune og aktører i næringsliv og befolkningen på en systematisk måte
- Behov for styrket dialog og samhandling mellom aktører i næringslivet
- Behov for å tenke nytt om hvordan utvikle sentrum, for eksempel hvordan bruke arealer til bolig og til andre aktiviteter utover næring og handel.

2.3 Bolig og fritidsbolig

Boligmarkedet i Geilo er preget av få boliger på markedet. Det ligger ubebygde boligarealer i private reguleringsplaner med stort potensial, men ifølge flere respondenter er det mer attraktivt å selge hyttetomter enn boligtomter.

Boligstrukturen er stort sett eneboliger. Det har vært etterlyst større variasjon i boligtilbudet på Geilo for å kunne tiltrekke seg unge og nyetablerere, samt for å «frigjøre» eneboliger ved at eldre kan flytte til mer praktiske boliger nært sentrum. Kommunen har videre et ønske om at flere eldre skal kunne bo hjemme lengre. Det meste av nyere boligutvikling har skjedd i nærheten (gang- og sykkelavstand) av sentrum, hovedsakelig i boligfeltene øst og vest for sentrum. I sentrum har det imidlertid ikke vært noen større boligutbygging. Kommunen har arbeidet systematisk med å gjøre kommuneplanens samfunnsdel til et styringsverktøy også for boligutvikling.

Fritidsboligutviklingen er mer spredt opp i åsene rundt tettstedet. Det er et press fra utbyggere for å få bygget sentrumsnære fritidsleiligheter. Omfanget av hyttebyggingen er mye større enn boligbyggingen. I undersøkelsene for Tettstedpakkeprosjektet ble det stilt spørsmålsteget ved kommunens bruk av dispensasjon og hvorvidt dette ble gjort for ofte, noe som kan svekke helheten i kommuneplanen.

I 2014 vedtok kommunestyret et prinsippvedtak om ny arealpolitikk for «varme og kalde senger»:

- Innføring av kjerneområde for turistnæring, hvor turistbedrifter med kommersielle senger (varme senger) skal opprettholdes og utvikles med langsiktige mål. 20 prosent kan reguleres om til fritidsformål tilrettelagt for utleie.
- Innføring av ny arealsone – fritid tilrettelagt for utleie. Fritidsenheter for det private markedet med særlige krav til planløsninger, bebyggelsestype og størrelse med frivillig utleie.
- Eksisterende turistbedrifter utenfor kjerneområdene kan gjennom reguleringsplan reguleres om til fritidsformål tilrettelagt for utleie.

Oppsummert ser vi følgende hovedpunkter for utfordringer knyttet til *bolig og fritidsbolig*:

- Mangel på boliger i sentrum som svarer ut behov til ulike grupper
- Kommunen har selv ingen ledige kommunale boligtomter
- Stor utbygging av fritidsboliger i sentrum og press på fortsatt utbygging her
- Press på fortsatt utbygging av fritidsboliger/hytter i eksisterende og nye hyttefelt
- Stor hyttereserve i arealplanen.
- Prinsippvedtak om varme og kalde senger fra 2014 har fortsatt ikke blitt 'testet' nok til å kunne vite noe om faktisk effekt
- Ønske om at flere eldre skal kunne bo hjemme lengre vil fordre at det bygges flere tilrettelagte og sentralt lokaliserte boenheter.
- Behov for nye politiske føringer for boligutvikling, deriblant en helhetlig boligstrategi og utredning av behov for boligutvikling
- Behov for å sikre tilstrekkelig sentrumsnære arealer til boligutvikling

2.4 Velferd, inkludering og samarbeid

Dette temaområdet retter et særskilt fokus på sosial bærekraft for å sikre at tettstedpakken kan bidra til en mer inkluderende stedsutvikling. Samarbeid og kommunikasjon mellom ulike lokale instanser og aktører, samt mellom kommunen og dens innbyggere, og i hvilken grad ulike grupper av befolkningen ert ivaretatt og opplevelsen av tettstedet som et sted å bo, vokste opp og leve er viktige aspekter vi har sett på her.

Geilo ved Hol kommune har mye av planer o.l. knyttet til velferd, inkludering og samarbeid på plass. Det er likevel flere utfordringer knyttet til å bygge og styrke sosial

bærekraft som kommunen må jobbe med. Ifølge intervjuene og Living Lab 1 har det tilsynelatende vært mindre fokus på disse aspektene over lengre tid, men dette er gradvis i endring. Geilo (v/Hol kommune) har i mange år rettet mye ressurser mot å legge til rette for turisme, noe som flere mener har gått på bekostning av lokale innbyggere. Det er utfordrende å drive en kommune som er dimensjonert for langt flere personer enn antall innbyggere.

Ifølge informantene gav innbyggerundersøkelser i forbindelse med ny samfunnsdel (vedtatt 2018) tydelig signal om at kommunen må begynne å sette innbyggerne først. Dette gikk igjen i undersøkelsene i tettstedpakkeprosjektet. Viktige aspekter som ble trukket frem her var blant annet behov for bedre informasjon om kommunens arbeid på kort og langsikt, en systematisk involveringsstrategi for innbyggerne og bedre medvirkning og kommunikasjon mellom kommunen og innbyggerne. Det etterlyses også en mer systematisk innhenting av såkalt 'taus kunnskap' fra innbyggerne om deres opplevelse av behov og kvaliteter ved stedet. Per i dag finnes det noen eksisterende møteplasser mellom kommune, næring og befolkningen, hvorav flere av disse tilsynelatende har potensial for å kunne utnyttes bedre.

- Grendeutvalg (6 stk.) og Geilo tettstedutvalg kan være en viktig samarbeidsarena mellom kommunen og innbyggerne. Ifølge undersøkelsene er det imidlertid potensiale for å bruke disse bedre, og muligens behov for en 'revitalisering'.
- Geilo velforbund som samler hyttevelforeningene og har møte en gang i året med kommunen.
- Visit Geilo med medlemmer fra næringslivet og som har jevne møter med kommunen.
- Frokostmøter mellom næringsliv og ordfører som kan være en god kanal for informasjon, samarbeid og samhandling.
- Ungdomsrådet, råd for eldre, råd for personer med nedsatt funksjonsevne, mfl.

I undersøkelsene ble det også etterlyst flere og bedre møteplasser for ungdom og for voksne, særlig ikke-kommersielle møteplasser og utenom organisert aktivitet som idrett og kultur. Dette kan til dels sees i sammenheng med ønske om mer liv og aktivitet i sentrum, og potensiale for å anvende ledige lokaler i sentrum til alternativ bruk.

Oppsummert ser vi følgende hovedpunkter for utfordringer knyttet til *velferd, inkludering og samhandling*:

- Utfordrende å ivareta innbyggernes behov og samtidig være rigget for og legge til rette for hytteturister og andre tilreisende.
- Stort fokus gjennom flere år på å legge til rette for hytteturisme som tilsynelatende har gått bekostning av innbyggernes behov.
- Behov for mer informasjon fra kommunen om planprosesser og andre ting som skjer, mer inkludering av innbyggerne.
- Behov for en større bredde i medvirkning i ulike prosesser i kommunen for en bedre forankring av langsiktig planlegging og utvikling.
- Behov for å fortsatt bygge opp under og styrke Frivillighetssentralen for at denne skal kunne spille en viktig rolle i å styrke sosial bærekraft.

- Behov for større bredde i aktivitetstilbud og ungdomsarbeid og for økt satsning på uorganisert aktivitet for ungdom.
- Behov for uformelle møtesteder for barn og unge, inkludert ikke-kommersielle møtesteder.
- Behov for flere møteplasser o.l. for voksne, inkludert ikke-kommersielle møtesteder.
- Behov for flere arenaer for å koble hyttefolk og innbyggerne for å samarbeide om et godt Geilo.

3 Tiltak og indikatorer

3.1 Overordnet mål

Utgangspunktet for å definere overordnet mål er hvordan tettstedet kan bidra til utvikling av klimavennlige, attraktive og inkluderende tettsteder. Basert på nasjonale og regionale forventninger og mål om å skape et sosialt bærekraftig samfunn kan en tettstedpakke bidra et tettsted der det er godt å bo og leve som støtter opp om bærekraftsmålene. Viken fylkeskommune skal i gang med piloter for bygdemiljøpakker som skal styrke distriktene med attraktive lokalsamfunn, næringsvekst og klimavennlig stedsutvikling. Visjonen for Hol kommune i perioden 2018-2030 er at «Hol kommune skal være en trygg og god kommune å vokse opp og bo i, med vekst i folketallet, der arbeidsmarkedet er variert og hele kommunen er i bruk.» Gjennom å bygge videre på dette foreslås det at overordnet mål for tettstedpakke Geilo kan være som følger:

Målet med tettstedpakke Geilo er å skape et sosialt bærekraftig samfunn og et tettsted i vekst der det er godt å bo og leve for alle.

Det er viktig å forankre målet for tettstedspakken hos alle som deltar. En pakkeperiode bør være fire år og den bør knyttes til den kommunale planstrategien. Ved inngåelse av hver ny pakkeperiode bør det overordnede målet diskuteres og eventuelt justeres.

For hvert temaområde er det definert sentrale spørsmål som legger grunnen for delmålene. Tiltakene som listes opp i tabellene gjelder for pakkeperioden som bør være fire år (samme som kommuneplanen). Vi foreslår å holde dette til to til tre tiltak innenfor hvert tema. Tiltakene er en blanding av tiltak som er allerede er vedtatt og nye tiltak. Det bør gjennomføres en prosess for å finne de riktige tiltakene. Tiltakene foreslått her er kommet frem via forskningsprosjektet og bør være utgangspunktet for diskusjonene.

I pakkeperioden er det viktig med videre kunnskapsbygging:

- Fortsette med å samle inn data til indikatorer (det er indikert under hvert temaområde hvilke data som trengs) og vurder om det er flere indikatorer som bør inkluderes samlet sett en gang per periode.
- Lage et undersøkelsesopplegg gjennom 'bedre kommune' der kommunen allerede deltar og betaler for undersøkelser. Undersøkelsene bør omfatte reisevaner.

I løpet av prosjektperioden har Hol kommune testet appen *NyBy*. Ettersom man høster erfaringer fra denne kan den være aktuell som løsning, evaluering, mv. for flere av de foreslåtte tiltakene, kanskje spesielt til temaområde 4 om velferd og inkludering. Dette må følges opp av kommunen på lengre sikt.

3.2 Temaområde 1: Trafikk i sentrumsområdet

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Et solid og oppdatert kunnskapsgrunnlag for trafikk i sentrumsområdet.
- En oversikt over hvordan reisevanene utvikler seg over tid for å sette inn best mulig tiltak.
- At flere lar bilen stå (oftere) og heller sykle og gå til og i Geilo sentrum.
- Mobilitetsløsninger som alternative til privatbilisme i for reiser til og fra Geilo sentrum og som dekker behov til besøkende, eldre og unge og de som lever uten bil
- En aktiv parkeringspolitikk for sentrum
- Et velfungerende og effektivt parkeringssystem i sentrum.
- En bedre trafikkhåndtering i besøkstopper

Delmål og tiltak for pakkeperioden

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Et solid og oppdatert kunnskapsgrunnlag for trafikk i sentrumsområdet	Vurdere kunnskapsbehov	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt over data og analyser • Diskutere utredningsbehov i perioden • Lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne) 	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Få bedre kunnskap om reisevaner og trafikken i sentrumsområdet over tid	<p>Utvikle en indikator for reisevaner.</p> <p>Gjennomføre forskjellige reiseundersøkelser.</p>	<p>Sammenstille kunnskap fra følgende undersøkelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ÅDT fra slynger SVV legger ut • gjennomføre regelmessige parkering registreringer • gjennomføre tellinger av gående og syklende • undersøkelser av reisevaner til jobb og skole i forbindelse med kampanjer kommunen deltar i som f.eks. 'Vind i håret'² • vurdere å gjennomføre videotellinger av biler dersom resultat fra pilot kan anbefales • utforske andre metoder for enkel reisevaneundersøkelse/innhenting av reisedata 	<p>Kommunen</p> <ul style="list-style-type: none"> • registrering av parkering bør gjøres av kommunen • spørreundersøkelse for reisevaner o.l. kan finansieres av kommunen eller gjennom spleiselag <p>SVV</p> <ul style="list-style-type: none"> • slynger bør finansieres av SVV, plassering diskuteres i arbeidsgruppa <p>Ellers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tellinger av gående og syklende må avklares • undersøkelser i forbindelse med kampanjer søkes

² Undersøkelser gjort i forbindelse med kampanjer kan gjøre av de som driver kampanjen, f.eks. Sykle til jobben eller Beintøft. Eventuelt kan kommunen gjøre det selv, men det medfører mer arbeid for dem. Det kan derfor være bedre å få til et samarbeid med de som driver kampanjene og ha dette med i prisen når de inngår avtaler

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
			gjennomført som del av kampanjen
Flere skal gå og sykle mer og det skal bli bedre å gå og sykle i Geilo	Økt tilrettelegging for og prioritering av gående og syklende gjennom areal- og transportutviklingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Utrede gang- og sykkelpotensial til og i Geilo sentrum. • Identifisere enkle grep som kan gjøres på kort sikt for å bedre forhold for gående og syklende til og i Geilo sentrum. • Bedre/mer håndhevelse av trafikkbestemmelser i sentrum. • Fortsette arbeid med trafiksikkerhet 	Kommunen Fylkeskommunen Trafikksikkerhetsmidler Klimasatsmidler
	Delta aktivt og støtte opp om kampanjer og andre tiltak for å endre reisevaner i og til sentrum	<ul style="list-style-type: none"> • Delta i kampanjer organisert av andre aktører (eksisterende og nye) som f.eks. 'Vind i håret'³ • Vurdere elsykkelbibliotek. 	Bli med på nasjonale tiltak og aksjoner. Søke om eksterne midler til tiltak for gående og syklende, samt elsykling.
Det skal være enkelt å komme seg til og fra Geilo sentrum uten egen bil, inkludert i besøkstoppene.	Utrede og undersøke mulige tiltak for å gjøre det enklere å reise til/fra Geilo sentrum uten egen bil.	<ul style="list-style-type: none"> • Utrede alternative trafikkløsninger i sentrumsområdet knyttet til topper av høytider og ferier. • Jobbe for å finne innovative løsninger for mobilitet og transport for innbyggere og turister/hytteiere • Jobbe for bedre utnyttelse av jernbanen for turister og pendlere, inkludert løsninger for å frakte til/fra for innbyggere og turister, bl.a. gjennom styrket samarbeid med BaneNOR og Vy. 	Kommunen Spleiselag med aktuelle aktører. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.

³ Undersøkelser gjort i forbindelse med kampanjer kan gjøre av de som driver kampanjen, f.eks. Sykle til jobben eller Beintøft. Eventuelt kan kommunen gjøre det selv, men det medfører mer arbeid for dem. Det kan derfor være bedre å få til et samarbeid med de som driver kampanjene og ha dette med i prisen når de inngår avtaler

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
En aktiv parkeringspolitikk for sentrum	Forprosjekt for å etablere en aktiv parkeringspolitikk for sentrum	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide en parkeringsstrategi • Etablere og/eller styrke parkeringssamarbeid med private aktører. • Utforske parkeringsløsninger for toppene som ikke medfører økt kapasitet i selve sentrum, samt løsning for parkering av turistbusser 	Kommunen Politiet Private aktører Søke eksterne midler der det er mulig (Klimasats, fylkeskommunen)
En bedre trafikkhåndtering i besøkstopper	Samarbeidsprosjekt for å redusere trafikkproblemer knyttet til besøkstopper.	<ul style="list-style-type: none"> • Bedre/mer håndhevelse av trafikkbestemmelser i sentrum • Bedre og/eller alternativ trafikkavvikling i Geilo sentrum i forbindelse med toppene • Vurdere om manuell trafikkdirigering kan være en god løsning på sikt 	Kommunen Politiet

Tabell 2: Foreslåtte delmål og tiltak til temaområde Trafikk i sentrum.

Indikatorer for trafikk i sentrumsområdet

Oversikt over metoder for kartlegginger, forklaring for oppdrag, mv. finnes i manualen utarbeidet for tettstedpakker.

Hovedindikatorer	
Indikator	Kilde
T1: Biltrafikk gjennom sentrum (ÅDT)	Trafikkdata.no
T2: Sykkeltrafikk gjennom sentrum (ÅDT)	Trafikkdata.no
T3: Andel av kommunale veger tilrettelagt for sykkel	KOSTRA

Tilleggsindikatorer	
Indikator	Kilde
Reisevaner gange, sykke, kollektiv, bil	Oppdrag (se manual), SVV
Andel gjennomgangstrafikk	Kartlegging (se manual)
Andel sykkelreiser	Kartlegging (se manual)
Inn- og utpendling	SSB
Andel kollektive arbeids- og fritidsreiser	Busselskap, fylkeskommunen
Dekning sentrumparkering	Kartlegging
Tall trafikkulykker	SVV
Opplevd trygghet i trafikken	Barnetråkk, eldretråkk, folketråkk

Tilleggsindikatorer	
Indikator	Kilde
Andel el-biler	Kartlegging (se manual)
Luftkvalitet	NILU

Tabell 3: Foreslåtte indikatorer for temaområde Trafikk i sentrum.

3.3 Temaområde 2: Handel og liv i sentrum

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for handel og liv i sentrum
- Bedre tilrettelegging for handel og arbeidsplasser i sentrum.
- En styrket sentrumsutvikling med aktiv bruk av eksisterende bygg (f.eks. kontorfellesskap for hjemmekontor, gründervirksomhet og kunstnerfellesskap).
- Tydeliggjøre grense for handelssentrum for å bevare og styrke sentrum.
- Styrke Geilo sentrum som bygdesentrum, som destinasjon og som handelssentrum.
- Styrket koordinering og samarbeid i sentrum mellom kommune og næringsliv (se også temaområde 4)

Delmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Et solid og oppdatert kunnskapsgrunnlag for trafikk i sentrumsområdet	Vurdere kunnskapsbehov	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt over data og analyser. • Diskutere utredningsbehov i perioden. • Lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne). 	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.

Delmål	Tiltak i pakkeperioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Legge til rette for handel og arbeidsplasser i sentrum	Innarbeide rutine om å følge opp arealbruk og tiltak fra vedtatte planer og andre vedtak.	<ul style="list-style-type: none"> • Holde på og styrke sentrumsavgrensning • Styrke prinsippvedtak om detaljvarehandel i sentrum, avklare uklarheter • Videreføre arealpolitikk for varme og kalde senger som bærende prinsipp for forvaltning av næringsarealer • Ved fremtidige behov for arealer til nye handelsetableringer skal regulerte områder i sentrum tas i bruk. 	Innarbeide i saksbehandlingsrutiner. Samarbeid med private aktører om bruk av næringslokaler.
	Styrke samarbeid med næringsliv og andre private aktører. ⁴	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke eksisterende og ved behov opprette nye møteplasser mellom aktører og mellom kommunen og aktører • Utarbeide en næringsstrategi for bedre samhandling mellom aktører og mellom kommunen og aktører. • Utrede mulighet for etablering av kontorfellesskap o.l. i sentrum. • Utrede muligheter for at større aktører/butikker etablerer seg i sentrum. 	Ved finansieringsbehov undersøke mulighetene for spleiselag med privat næringsliv og å søke om ekstern støtte.
Styrke Geilo og Geilo sentrum som destinasjon	Gjøre sentrum mer attraktivt. ⁵	<ul style="list-style-type: none"> • Støtte og stimulere utvikling av kulturbasert næring. • Sikre ikke-kommersielle møteplasser i sentrum for alle alders og brukergrupper • Samordne kulturarbeid på regionalt og lokalt nivå. • Utrede muligheter for alternativ bruk av lokaler og fasiliteter i sentrum 	Ved finansieringsbehov undersøke mulighetene for spleiselag med privat næringsliv og å søke om ekstern støtte.
	Videreutvikle Geilo som bærekraftig reisemål, nasjonalparklandsby og arrangementssentrum	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at kulturminner og kulturmiljø nyttes i reiselivsnæringa og som ressurs i lokalmiljøene. • Styrke Geilos posisjon i regionen • Jobbe for status som nasjonalparklandsby. • Ferdigstille <i>Geilo 2023 – Destinasjonsstrategi i samarbeid med Visit Geilo</i> 	

Tabell 4: Foreslåtte delmål og tiltak til temaområde Handel og liv i sentrum.

Indikatorer for handel og liv i sentrum

Oversikt over metoder for kartlegginger, forklaring for oppdrag, mv. finnes i manualen utarbeidet for tettstedpakker.

⁴ Her må det avgjøres om dette skal innebære en formalisering av samarbeid, systematisere og strukturere eksisterende fora, eller opprette nye samarbeid med relevante aktører innen næring, kultur, frivillighet, mv.

⁵ Se over.

Hovedindikatorer	
Indikator	Kilde
H1: Grønne areal i tettstedet	Statistikkbanken 10810
H2: Omsetning per innbygger i detaljhandel	Statistikkbanken 05361
H3: Tall på tilsatte i handel og service	Kartløsning SSB
H4: Andel som jobber i sentrum	SSB
H5: Norsk kulturindeks	Kulturindeks.no
H6: Bruk av kulturtilbud	Kulturindeks.no
H7: Besøktall i kulturhuset	Årsmelding

Tilleggsindikatorer	
Indikator	Kilde
Opplevd trivsel i sentrum	Oppdrag (se manual)
Bruk av lekeplasser, nærmiljøanlegg og idrettsanlegg	Barnetråkk, kartlegging, anleggsregister
Bruk av byrom/møteplasser	Barnetråkk, folketråkk, oppdrag
Kjøpekraft (velferdsnivå)	SSB
Tomme forretningslokaler	Oppdrag (se manual)
Arbeidsplassutvikling i sentrum	Oppdrag (se manual)
Tall på serveringssteder	Kartlegging (se manual)

Tabell 5: Foreslåtte indikatorer for temaområde Handel og liv i sentrum.

3.4 Temaområde 3: Bolig og fritidsbolig

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for bolig og fritidsbolig.
- Utarbeide en bærekraftig boligpolitikk for Geilo.
- Tilrettelegging av gode boliger og fortetting i sentrum
- Utredning av virkemidler for å stimulere til mer boligbygging (generelt og i sentrum spesielt)

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Ha godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for bolig og fritidsbolig	Vurdere kunnskapsbehov	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt over data og analyser • Diskutere utredningsbehov i perioden • Lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne) 	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Gode boliger og fortetting i sentrum hvor det skal være attraktivt å bo	Lage utgangspunkt for en bolig- og fortettingsstrategi med mål om å skape bolyst i sentrum.	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge behov for boliger og fritidsboliger • Vurdere å sette kriterier for fritidsboliger – plassering, størrelse med mer • Kartlegge mulighet for å igangsette en pilot med Husbanken eller lignende for neste pakkeperiode • Utrede insentivløsninger o.l. for å stimulere til mer boligbygging av private utbyggere • Opprettholde og aktivt følge opp boplikt, vurdere å oppheve slektskapsunntaket • Samarbeide regionalt om profilering av Hallingdal som bosted. 	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig

Tabell 6: Foreslåtte delmål og tiltak til temaområde Bolig og fritidsbolig.

Indikatorer for bolig og fritidsbolig

Oversikt over metoder for kartlegginger, forklaring for oppdrag, mv. finnes i manualen utarbeidet for tettstedpakker.

Hovedindikatorer	
Indikator	Kilde
B1: Befolkning etter kjønn og alder	Statistikkbanken 04362
B2: Andel eldre over 70/80 år	Kartløsning SSB
B3: Bosatte pr. km ² tettsted	SSB
B4: Boligtype	Statistikkbanken 11508
B5: Tetthet av boliger	Kartløsning SSB
B6: Tetthet av fritidsboliger	Kartløsning SSB

Tilleggsindikatorer	
Indikator	Kilde
Beboere per husstand etter bygningstype	Statistikkbanken 11509
Andel aldersvennlige boliger	Kartlegging, metode Husbanken?
Bostedsattraktivitet	Oppdrag (se manual)
Boligbehov/ -preferanser	Oppdrag (se manual)
Andel tomme hus i sentrum (ikke bebodde boliger og fritidshus)	Kommunen, oppdrag
Tall på tilgjengelige sentrumsboliger	Kommunen, SSB
Flyttemønster	SSB

Tabell 7: Foreslåtte indikatorer for temaområde Bolig og fritidsbolig.

3.5 Temaområde 4: Velferd; inkludering og samarbeid

På lang sikt skal tettstedpakken oppnå:

- Godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for velferd, inkludering og samarbeid.
- Forankring av tettstedpakken i kommuneplanen, kommunedelplaner, temaplaner og arealstrategi både politisk og tverrsektorielt i kommunens organisasjon.
- Kunnskap om hvordan Geilos status som hyttedestinasjon og reiselivdestinasjon i større grad kan bidra til et inkluderende og solid lokalsamfunn for innbyggerne.
- Godt samarbeid og samskaping mellom kommune, næringsliv, frivilligheten og andre aktører
- God dialog med innbyggerne og god medvirkning og samskaping
- God kobling mellom folkehelse og stedsutvikling
- Samarbeid og forpliktelse mellom private og offentlige organisasjoner på tvers av i nivå i pakkelsen

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Ha godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag for velferd, inkludering og samarbeid	Vurdere kunnskapsbehov	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt over data og analyser • Diskutere utredningsbehov i perioden • Lage en oversikt over finansieringskilder (interne og eksterne) • Kartlegge kommunale møtepunkt og rutiner, og hvem som deltar der 	Behov for finansiering og spleiselag for datainnsamling og analyser avklares mellom partene. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Forankring til kommuneplanen, kommunedelplaner, temaplaner og arealstrategi både politisk og tverrsektorielt i kommunens organisasjon	Synliggjøre planarbeid i andre prosesser i kommunen for en helhetlig utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Skape forståelse innad i kommunen (administrasjon og politisk) om planprosesser i ved å informere og delta inn i andre kommunale prosesser. • Politiske saker bør kommentere forholdet til plansituasjonen og spesielt målene i kommuneplanen • Sikre folkehelseperspektivet og bærekraftsmål i alle saker • Sikre involvering og medvirkning i lokalsamfunnet • Styrke fagmiljø og kontinuitet i kommuneorganisasjonen 	Innarbeides i saksbehandling og kommunale rutiner.

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
Godt samarbeid og samskaping mellom kommune, næringsliv, frivilligheten og andre aktører	Styrke frivilligheten i Geilo ved fortsatt bruk av NyBy- appen	<ul style="list-style-type: none"> Tilrettelegge for mer samspill og kontakt på tvers av generasjoner og grupper i befolkningen gjennom en videreutvikling av NyBy- appen (bruk av). 	Ordinær drift i kommunen. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Samarbeid og forpliktelse mellom private og offentlige organisasjoner på tvers av i nivå i pakkeløsningen	Etablere regionalt partnerskap (pakkeløsning) om samordna areal- og transportplanlegging for neste periode	<ul style="list-style-type: none"> Sikre deltakelse Inngå intensjonsavtaler Samarbeid/spleiselag om fysiske tiltak og kampanjer som stimulerer til økt sykkel/gange og trafikkikkerhet Stedsutvikling, attraktivitet, fortetting med kvalitet Kunnskaps- og kompetanseoverføring, styrke fagmiljø i mindre byer og kommuner Jobbe for statlig grunnfinansiering gjennom belønningsordninger for fylkeskommuner/kommuner/regionsentra som vil etablere pakker 	Partnerne går inn med finansiering. Prosjektfinansiering gjennom ulike kanaler. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
Et bedre lokalsamfunn for innbyggerne hvor det er godt å vokste opp og bo	Sette i gang et forprosjekt for oppvekstforhold på Geilo.	<ul style="list-style-type: none"> Kartlegge og vurdere behov flere og bedre ikke-kommersielle møteplasser for ungdom (og til dels barn) Kartlegge og vurdere behov flere og bedre ikke-kommersielle møteplasser for voksne Kartlegge og vurdere hvordan kulturminner og kulturmiljø nyttes som ressurs i lokalmiljøene. Kartlegge muligheter for og støtte opp under et bredt fritidstilbud til barn og unge utover sport og kultur 	Ordinær drift i kommunen. Det søkes om eksterne midler der det er mulig.
	Bedre informasjon fra kommunen til innbyggerne	<ul style="list-style-type: none"> Etablere gode informasjonskanaler, digitale og ikke-digitale. Styrke tettstedsutvalget, jobbe for at det blir en møtearena for dialog. Ta i bruk informasjonsmøter/gjestebed/annet der administrasjonen og 	

Delmål	Tiltak i pakke-perioden	Innhold i tiltak	Finansiering (behov og kilder)
		politikere jevnlig informerer om siste nytt	
	Bedre medvirkning for innbyggere i kommunale prosesser	<ul style="list-style-type: none"> Etablere en plattform for involvering og samskapning med innbyggere 	

Tabell 8: Foreslåtte delmål og tiltak til temaområde Velferd, inkludering og samarbeid.

Indikatorer for velferd, inkludering og samarbeid

Oversikt over metoder for kartlegginger, forklaring for oppdrag, mv. finnes i manualen utarbeidet for tettstedpakker.

Hovedindikatorer	
Indikator	Kilde
V1: Andel unge som er med i organisert fritidstilbud	Ungdata
V2: Andel unge som ikke er fornøyd med tilbudet på møtepunkt	Ungdata
V3: Områder barn opplever som negative/positive	Ungforsk
V4: Identitet og optimisme i kommune/næringsliv	Barnetrakk
V5: Tillit til kommunalt styre	Tilitsundersøking
V6: Holdninger til tettstedutvikling	KS/KF bedrekommune.no

Tilleggsindikatorer	
Indikator	Kilde
Utdanningsnivå i befolkninga	SSB
Andel unge som er trygge i nærområdet sitt (Indikatoren er tatt ut av ungdataberapportene fra 2020)	Ungdata

Tabell 9: Foreslåtte indikatorer for temaområde Velferd, inkludering og samarbeid.

4 Organisering av tettstedpakke for Geilo

Tettstedpakke Geilo er en prosjektorganisert pakke med en første rulling på 3-4 år. Etter dette må det vurderes hvordan tettstedpakken skal videreføres, for eksempel som et selvstendig prosjekt eller implementert i organisasjonen.

En prosjektorganisert tettstedpakke kan bidra til

- å koordinere virkemiddelbruken i et område for en mer helhetlig innsats
- å se tiltak i sammenheng og stimulere helhetlig tenkning (fremfor sektortenkning)
- å forplikte offentlige myndigheter til å vite om hva den andre gjør, og koordinere sin virkemiddelbruk
- å forplikte offentlige myndigheter til å gjennomføre prosjekter som er viktig for andre
- å skape samhandlingsarenaer på tvers av forvaltningsnivåer, på tvers av sektorer, faglig-politisk, fungerer ofte som lærende og holdningsskapende arenaer som bidrar til gjennomføring
- å rette fokus mot sosial bærekraft og inkludere lokalsamfunnsbyggende tiltak og møteplassutvikling
- å være en katalysator for å gjennomføre kommunens eksisterende strategier og tiltak

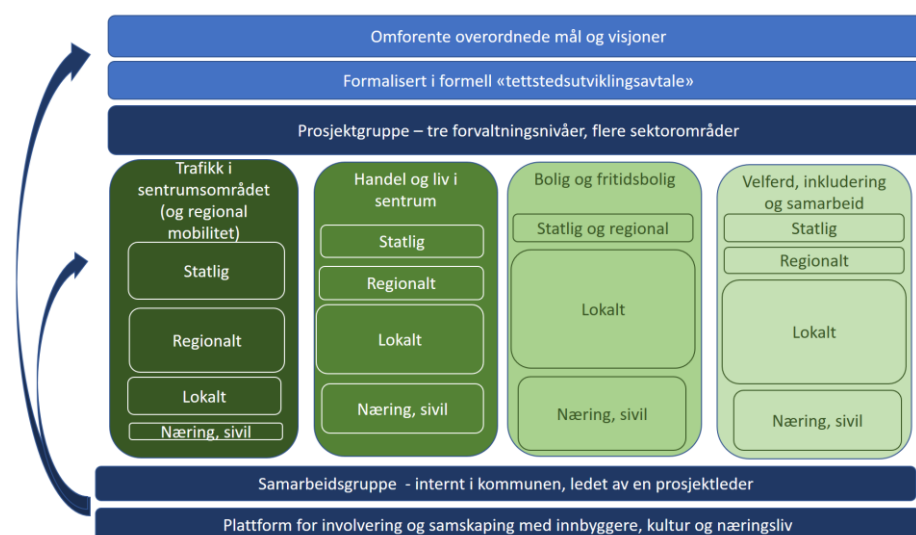
En formell organisering er viktig for at kommunen skal arbeide på en annen måte enn de pleier, og få til et mer systematisk samarbeid med andre virkemiddelaktører, lokalsamfunnet og internt. Figur 5 viser en oversikt over oppbyggingen av tettstedpakken og hvordan den kan driftes dersom en prosjektorganisert pakke.

En prosjektorganisert pakke vil typisk bestå av følgende (med konkrete forslag for tettstedpakke Geilo):

Prosjekteier	Kommunestyret
Prosjektansvarlig	Rådmann
Prosjektleder	<ul style="list-style-type: none"> • Administrativt ansatt fra kommunen med fast ansvar • En prosjektgruppe som har ansvar for den daglige driften av tettstedpakken.
Prosjektgruppe	De samme som representerer kommunen i arbeidsgruppen
Styringsgruppe bestående av representanter fra hver av partene og med et klart mandat.	<p>Styringsgruppen ledes av ordfører og det anbefales at opposisjonen deltar for bred politisk forankring av arbeidet. Det er viktig at styringsgruppen ikke blir for tung innenfor et fagfelt, f.eks. samferdsel, men representerer bredden i en tettstedpakke for helhetlig stedsutvikling.</p> <p>Andre relevante aktører inkluderer for eksempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rådmann • kommunalsjef teknisk • sjef/leder for kultur, oppvekst, mv. • miljøverndirektør Statsforvalteren i Oslo og Viken • leder av hovedutvalg for samferdsel i Viken fylkeskommune • samferdselssjef Viken fylkeskommune • avdelingsdirektør Statens vegvesen Vegavdeling Viken

	<ul style="list-style-type: none"> • seksjonssjef Regional samhandling Jernbanedirektoratet • Nasjonalparklandsby og -kommune • Statens natur oppsyn • Miljødirektoratet
Arbeidsgruppe hvor partene bidrar med arbeidsinnsats innenfor sine fagfelt	For å involvere flere næringslivsaktører og frivillige i prosjektet kan det opprettes ad-hoc-grupper innenfor de ulike arbeidspakkene. Mulig sammensetning er prosjektleder (leder), prosjektsjef Bane NOR, rådgiver Viken fylkeskommune, rådgiver Statens vegvesen, Statsforvalteren i Oslo og Viken, fagrådgivere kommune inkl. folkehelsekoordinator, planlegger kommune, representant fra næringslivet i Geilo, samt andre relevante aktører. Det bør også diskuteres om en eventuell gårdeierforening bør være med i arbeidsgruppen.

Tabell 10: Organisering av en tettstedpakke.

Figur 5: Oppbygging og organisering av en prosjektorganisert tettstedpakke

Samarbeidsavtale/intensjonsavtale

Tettstedpakken bør forankres gjennom en samarbeidsavtale/intensjonsavtale mellom Hol kommune, Viken fylkeskommune, Statens vegvesen, og andre relevante aktører lokalt/regionalt. Gjennom samarbeidet skal partene bidra til å sikre god dialog og godt samarbeid. Partene har sammen ansvar for å følge opp målsettinger og føringer i overordnede planer for samordnet areal og transport. Hol kommune er hovedeier av tettstedpakken, men alle parter betraktes som likeverdige.

Det bør ligge en grunnfinansiering i bunnen av samarbeidet. Denne bør være et spleiselag med nasjonale aktører, regionale aktører og kommunen (og omegnskommuner), og forankring lokalt. En slik grunnfinansiering finnes ikke fra statlig hold, e.l. per i dag, så kommunen og de andre aktørene må bevilge penger fra sine budsjett. Det trenger ikke være store summer, men kan være viktig som en støtte

til tettstedpakken. Videre kan det gi mulighet for pakken å gå inn i enkeltprosjekter og tiltak med noe egenfinansiering som igjen kan gjøre det lettere å få til spleiselag o.l.